

Alegerile europarlamentare din 26 mai au generat din nou discuții aprinse despre votul în străinătate, după ce mulți alegători nu au apucat să voteze. Înainte de a trece la discuția despre vot prin Internet, EFOR arată câteva măsuri simple care pot fi luate pentru alegerile din toamnă

Câteva soluții raționale pentru votul din străinătate.

Este greu de imaginat cum la cinci ani după ultimele alegeri prezidențiale mii de alegători au rămas la coadă la ora 21 și nu au putut vota. Cu toată reforma electorală din 2015, schimbările s-au dovedit a fi insuficiente, iar unele secții s-au transformat din nou în adevărate câmpuri de luptă. Și este revoltător, pentru că alegerile nu trebuie să fie despre improvizații și soluții găsite pe moment, ci trebuie să fie despre previzibilitate și ordine.

Am primit prin intermediul platformei www.votcorect.ro și de la observatorii acreditați de EFOR, în cadrul coaliției **Fiecare Vot Contează** peste 1000 de sesizări, dintre care jumătate erau legate de limitarea accesului la votare și proasta organizare a alegerilor în străinătate.

Sesizările alegătorilor au ajuns la Ministerul Afacerilor Externe¹, căruia i-am solicitat să ne comunice ce sancțiuni vor fi luate și cum se vor schimba lucrurile la alegerile viitoare.

Procesul a fost organizat deficitar, nu au existat materiale suficiente, iar deciziile abuzive ale unor președinți de secție au îngreunat votarea. Într-o secție de votare din străinătate, membrii comisiei au încropit o urnă dintr-o cutie de televizor. La multe secții de votare, la prânz nu mai existau deja buletine de vot, în condițiile în care autoritățile române știau că sunt comunități mari de români care votează. Și chiar dacă s-a deschis mai multe secții de votare, acest fapt nu a ajutat suficient de mult în unele comunități din Marea Britanie, Germania sau Franța, unde alegători care au stat 8-10 ore la coadă s-au trezit cu ușa secției de votare închisă în nas la ora 21. În paralel, a fost oprit și SIMPV de la nivel central, fapt care nu a mai permis continuarea votării.

¹ <https://expertforum.ro/plangere-mae-vot-strainatate/>

Purtăm de ani întregi discuția legată de alegătorii aflați în secția de votare la ora 21 și până în acest moment nu pare să fie nicio soluție la o problemă foarte simplă. Legea prevede faptul că la ora 21 mai pot vota doar cei care se află în sala unde se votează. Dar ambasaderele au în multe cazuri clădiri foarte mici, și oricum, în sală nu ar trebui să intre mai multe persoane decât cabine de vot. Deci maximum 4-5 alegători. Faptul că unui alegător nu i se permite să voteze, deși la ora 21 stătea la rând este o gravă încălcare a dreptului constituțional de a vota. Iar istoric vorbind, președinții birourilor electorale sau ambasaderele au luat diverse decizii: dacă unii dau alegătorii afară din secție urmărind litera legii foarte strict, alții încearcă ceea ce ar trebui să facă orice oficial al statului român, adică să găsească soluții pentru a permite votarea.

Pe de altă parte, unii dintre membrii birourilor electorale care au încercat să îndeplinească atribuțiile nu au putut și au ajuns în situația în care securitatea lor fizică a fost pusă sub semnul întrebării. Astfel de situații au fost raportate și de observatorii acreditați de EFOR în cadrul campaniei FiecareVot, pentru străinătate.

În unele cazuri a fost declarată ca spațiu al secției de vot toată ambasada, inclusiv curtea. Duminică, la Munchen, poliția a împrejmuit coada cu garduri și a extins perimetrul secției. Cu toate acestea, BEC a considerat că formularea din lege este foarte clară, iar spațiul sălii nu poate fi extins pentru vot².

Dar în final nu despre asta trebuie să fie alegerile. Despre cum găsim improvizații prin care ocolim legea pentru a permite cuiva să îți exercite dreptul fundamental de a vota.

Totuși, ce este de făcut, în condițiile în care aceste fapte par să se repete la fiecare alegeri? Soluțiile pe termen scurt nu sunt cele mai complicate. S-a vorbit mult în ultimele zile despre introducerea votului prin Internet. Poate chiar până în toamnă. Este un fapt imposibil, în

condițiile în care mai multe țări au renunțat la acest sistem din cauza riscurilor pe care le prezintă. **În Estonia – dacă tot o luăm frecvent ca exemplu**³ – a durat ani întregi să se dezvolte conceptul și să îl testeze. Așadar, nu credem că votul prin Internet este o soluție la îndemână pentru următoarele alegeri și că asumarea și introducerea acestuia trebuie gândite bine și testate pe alegeri care nu sunt de o asemenea importanță, cum ar fi alegerile parțiale. Este periculos să introducem un sistem care nu este ușor de urmărit și poate crea probleme grave, chiar dacă pare că scopul o scuză.

Dar soluțiile cele mai bune sunt cele care revolvă problemele evidente, fără eforturi foarte mari.

1. În primul rând, **Ministerul Afacerilor Externe trebuie să se asigure că se deschid secții de votare** acolo unde chiar contează și într-un număr suficient de mare pentru a susține comunitățile din străinătate în mod real. Ambasaderele trebuie să fie mai active în a transmite solicitări cât mai aproape de realitatea din teren către MAE⁴, în termeni de necesități de organizare.

Există un istoric al votului, deci se poate face o analiză mai aprofundată asupra țărilor sau localităților unde au fost probleme, pentru a se suplimenta secțiile în mod corespunzător. Nu are rost să investim suplimentar în secții unde votează maximum 10 alegători, cum este Phenian, dar trebuie investite mai multe resurse în acele comunități cu un număr mare de alegători.

Similar alegerilor parlamentare, se pot deschide secții de votare acolo unde există cereri din partea unui număr minim de 100 de alegători.

De asemenea, un formular on-line pus la dispoziție de MAE poate oferi posibilitatea alegătorilor să solicite secții în localitățile lor. Acesta ar avea

² www.europarlamentare2019.bec.ro/wp-content/uploads/2019/05/mapa_260519_20.pdf, pp 57-58

³ www.expertforum.ro/vot-electronic

⁴ MAE deschide secții conform solicitărilor venite de la reprezentanțele diplomatice. Biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate transmite prin MAE materialele electorale necesare tot în funcție de estimarea ambasaderele.

doar rolul de informare, pentru a ajuta ministerul să vadă care sunt nevoile reale.

- 2. Secțiile de votare trebuie dotate corespunzător.** Până se ajunge la soluții precum votul prin Internet, trebuie să ne asigurăm că există suficiente buletine de vot, ștampile, urne și cabine de vot. De ce oare nu pot exista zece cabine de vot, cu zece ștampile în secțiile mari și importante? Se poate suplimenta personalul și se pot aduce și 2-3 tablete. La urma urmei, buletinele de vot ar putea fi tipărite în secții, pentru că singurul element de securitate este ștampila de control a secției de votare.

Formatul listelor electorale ar putea fi simplificat, pentru a facilita completarea mai rapidă.

Nu trebuie să uităm nici de accesibilitatea în secțiile de votare. Alegătorii nu ar trebui să aștepte ore întregi la coadă fără acces la toaletă. Secțiile trebuie să asigure accesul persoanelor în vârstă, însărcinate sau cu dizabilități.

- 3. Modificarea legislației electorale privind procedurile de la închiderea secției.** Amendarea unui simplu articol de lege poate face o diferență enormă. Evident, este nevoie și de voință politică. Dar în loc de sala unde se votează se poate schimba articolul respectiv pentru a stabili că votează toată lumea care se află la coadă la ora 21. Se pot gândi diverse soluții de la bonuri de ordine până la așezarea unui polițist în spatele ultimei persoane, pentru a delimita pe cei care vin la vot după ora 21⁵.
- 4. Un Corp al Experților Electorali pentru străinătate și sancțiuni mai**

disuasive. Duminică am primit multe plângeri prin platforma www.votcorect.ro, conform căroră președinții de birouri se comportă abuziv sau nu au lăsat să voteze alegători care se aflau la ora 21 în secția de votare. Aceste comportamente trebuie sancționate, iar persoanele respective trebuie puse pe o listă neagră, pentru a nu mai participa la organizarea procesului electoral. Așa cum în țară există Corpul Experților Electorali, se poate dezvolta un concept similar și pentru străinătate, astfel încât să existe și o monitorizare a acestora.

De asemenea, se pot crește sancțiunile⁶ pentru membrii birourilor electorale⁷ care nu se prezintă în secție, fără a avea o justificare relevantă.

- 5. Trebuie să existe metode de a prelungi votul după ora 21.** Deși s-a discutat mult duminică, Biroul Electoral Central nu putea prelungi votarea, pentru că nu avea atribuțiile legale să facă asta. Doar prin OUG s-ar fi putut prelungi durata. Ar trebui deci să existe un amendament la legislația electorală prin care BEC să poată prelungi în situații excepționale – cum este și aceasta – perioada de votare.
- 6. Introducerea unor metode alternative de vot.** Nu există soluții ideale, iar orice metodă care presupune vot în afara secției, în ziua alegerilor are riscuri aferente. De aceea, prima măsură este asigurarea votului în secții.

O soluție alternativă poate fi **votul prin corespondență**, care se aplică la parlamentare și care, cu îmbunătățiri, poate fi folosit și la alegerile europarlamentare. Trebuie să ne asigurăm totuși că se îndeplinesc toate

⁵ A se vedea sistemul britanic https://www.electoralcommission.org.uk/_data/assets/pdf_file/0004/175621/Polling-station-handbook-UKPE.pdf, p. 17 și cel american (care se aplică în mai multe state), <https://www.sos.ca.gov/elections/voting-resources/voting-california/help-strengthen-our-democracy/poll-worker-info/poll-worker-training-standards/section-two/>

⁶ Conform Legii 33/2007, contravenția aplicată poate fi între 1.000 lei la 2.500 lei

⁷ Potrivit www.dela0.ro, Alianța 2020 USR PLUS a avut 354 de persoane desemnate în secțiile de votare, PNL - 271, PSD - 226, ALDE - 120, PRO România - 143, UDMR - 83, PRODEMO - 36. Dintre aceștia au lipsit 39 de reprezentanți PSD, 20 de la UDMR, 19 de la PNL, 9 ALDE, 6 PRO România, 5 USR - PLUS și 2 PRODEMO. <http://bit.do/eT2v6>

condițiile de securitate, iar Poșta Română poate asigura operațiunile de producere a documentației și de transport în condițiile în care se înscriu câteva zeci de mii de alegători.

Votul în avans⁸, în secțiile de votare, în săptămâna dinaintea alegerilor poate fi o altă soluție. Este de discutat și cum asigurăm securitatea buletinelor, dar este o soluție care se aplică în multe state. **Votul prin Internet nu este o soluție fezabilă până la următoarele alegeri, pentru că nu este timp pentru elaborarea unui concept de sistem în mod participativ, transparent și care să asigure securitatea**⁹.

7. Pe termen lung, **un Cod Electoral ar pune ordine în legislație și ar introduce reguli comune pentru toate tipurile de alegeri.** La ultimele alegeri, la care s-a adăugat și referendumul, au existat nenumărate modificări și interpretări ale legii cu puțin timp înaintea zilei votului, care poate fi confuzant pentru alegători și pentru autorități. Chiar dacă s-au făcut câteva încercări de a unifica legislația, iar la EFOR am recomandat acest fapt de mult timp¹⁰, un proiect de Cod Electoral nu există în acest moment în discuția publică, dar este esențial.

Unele dintre aceste decizii implică voință politică, iar altele sunt pur și simplu tehnice. Și dacă tot vorbim de politică, este regretabil că după acest episod nu există consecințe politice la nivel înalt, iar eșecul nu este asumat politic.

Acest material a fost publicat parțial și pe www.contributors.ro

Orice măsuri vor fi luate trebuie supuse dezbaterii publice, **în mod transparent și trebuie să asigure secretul, universalitatea și securitatea votului.**

De asemenea, **procedurile trebuie să rămână observabile**, iar în aceste condiții eliminarea listelor electorale tipărite din secții poate fi o măsură care va reduce transparența procesului¹¹.

Nicio măsură care este contrară acestor principii nu ar trebui pusă în aplicare.

Septimius Parvu este expert electoral la Expert Forum

Semilunei 7, ap. 1
București
www.expertforum.ro

Vot Corect este o platformă dezvoltată de EFOR cu scopul de a oferi informații despre procesul electoral și de a oferi asistență pentru sesizările cetățenilor

www.votcorect.ro

⁸ A se vedea procedurile din Canada - <https://www.elections.ca/content.aspx?section=vot&dir=vote&document=index&lang=e> și din Estonia <https://www.valimised.ee/en/estonian-elections-nutshell/advance-voting>

⁹ Vezi interviu cu Robert Krimmer - www.expertforum.ro/este-votul-electronic-o-solutie-pentru-romania-interviu-cu-prof-dr-robert-krimmer/

¹⁰ www.expertforum.ro/alegeri/

¹¹ A se vedea propunerea AEP <https://bit.ly/2XBXT8n>